

Plattformen mot
människohandel

Nationella Stödprogrammet

Årsrapport 2024

Nationella Stödprogrammet (NSP) drivs av Plattformen Civila Sverige mot människohandel och erbjuder kompletterande stöd till individer i Sverige som varit utsatta för prostitution och människohandel eller människohandelsliknande exploatering. Denna rapport avser arbetet med Nationella Stödprogrammet under 2024 med stöd av medel från Jämställdhetsmyndigheten i enlighet med regeringens uppdrag i regleringsbrevet för budgetår 2024. Rapporten fokuserar på fördelningen av direktinsatser samt utveckling och kvalitetssäkring av programmet.

1 Om Nationella Stödprogrammet

Stödprogrammet består av certifierade aktörer som uppfyller de minimikrav som fastställts av Plattformen Civila Sverige mot människohandel. De certifierade aktörerna identifierar personer som utsatts för människohandel och arbetar för att samhället ska ta ansvar för deras skydd och stödbehov. När detta inte är möjligt, ansöker de om finansiering från NSP för placeringen eller andra stödinsatser. Nationella Stödprogrammets aktörer erbjuder bland annat stöd i form av skyddat boende, samtalsstöd, samhällsinformation, information om rättigheter som brottutsatt och om rättsprocessen, stöd i kontakt med myndigheter, vården och återvändandeprogrammet, juridisk rådgivning och hjälp med basbehov i form av mat, kläder och mediciner. Alla programmets insatser är utformade utifrån de rättigheter som brottsoffer för människohandel har i enlighet med EU:s antittraffickingdirektiv samt europarådets konvention om bekämpande av människohandel.

NSP fördelar medel utifrån en *kompletteringsprincip*. Detta innebär att om en myndighetsaktör ska stå för kostnaderna som är förenade med att realisera en insats för den stödsökande, hänvisar NSP till denna aktör. Två typsituationer leder till att stöd beviljas:

- Ingen myndighetsaktör är tydligt utpekad att ansvara för insatsen
- Aktuella myndighetsaktörer har nekat sökta insatser trots ett rättighetsbaserat behov.

Nationella Stödprogrammets erfarenhet och analys är att personer som utsatts i prostitution och människohandel i Sverige generellt sett stöter på dessa två typer av hinder när de söker hjälp i Sverige. I ett fåtal fall har våldsutsattheten och kontrollen av den brottsutsatte varit så stor under exploateringen att alla former av myndighetskontakter är förenade med extrem rädsla, som i sig blir ett hinder från att söka annan hjälp än via civilsamhället i en akut och inledande fas.

NSP och de aktörer som arbetar med stöd av programmet arbetar för en mer omfattande insats från myndighetsaktörer, och NSP:s ansökningsformulär efterfrågar grunden för ett avslag om stöd när ett sådant finns.

NSP kan också i ett akut och inledande skede där det samtidigt är oklart vilken aktör som ska stå för en insats besluta om dygnersättning för en stödsökande för att möjliggöra skydd och stöd utan dröjsmål. Detta för att ge tid till att reda ut vilken myndighetsaktör som bör stå för en placering och upprätta dessa myndighetskontakter utan att det drabbar den brottsutsatte.

1.1 Tillträde och utträde ur programmet

Nationella Stödprogrammet erbjuder stöd genom alla steg i [manual vid misstanke om människohandel](#), men gör detta med utgångspunkt i den stödsökandes rättigheter som brottsutsatt i prostitution och människohandel och utefter programmets kompletteringsprincip. Syftet med Nationella Stödprogrammet är att erbjuda skydd och stöd från den akuta krisfasen fram till att personen kan lämna programmet för ett alternativ som inte innebär en reell och påtaglig risk för återexploatering, samt kan tillgodogöra sig det stöd de behöver och rätt till med stöd av myndigheter i Sverige eller ingår i återvändandeprogrammet i det land de återvänder till. För att vara ändamålsenligt och fylla ovan syfte behöver programmet kunna individanpassas och erbjuda längre skydd och stöd än vad som varit möjligt under 2024.

Stödinsatserna inom Nationella Stödprogrammet är utformade för att erbjuda skydd och stöd i enlighet med Sveriges internationella åtaganden för personer som varit utsatta för människohandel och exploatering. Certifierade aktörer kan ansöka om att få kostnadstäckning för stödinsatser som erbjuds inom programmet om:

1) Den utsatta har behov av dessa

2) Insatsen är i linje med de rättigheter potentiella offer har

3) När samhället via myndighetsaktörerna i manual vid misstanke om människohandel inte står för kostnaderna.

Med utsatt person menas personer som bedöms vara utsatta för prostitution, människohandel eller människohandelsliknande exploatering, samt deras barn.

1.2 Tillgängliga stödinsatser under 2024:

Dygnersättning för boende med skydd och stöd

- Max 30 dagar reflektionsperiod (1 320 SEK/dygn)
- Max 90 dagar förlängd reflektionsperiod och fördjupad återhämtning (1 320 SEK/dygn)
- Max 45 dagar integrationsstöd med dygnersättning (1320 SEK/dygn)

Annat stöd

- 45 dagar integrationsstöd (500 SEK/dag)
- Punktinsatser

Ett barn tillägg för medföljande barn om totalt 500 SEK/dygn har funnits för 30, 90 respektive 45 dagar, oavsett antal medföljande barn. Dygnersättningen för vuxna är uppdelad i två delar: skydd och stöd (660 SEK/dygn) och boende (660 SEK/dygn).

Punktinsatserna beviljas enligt en schablon som beslutas i början av året. För att beviljas ska punktinsatsen ha en tydlig koppling till den stödsökandes grundläggande rättigheter som brottsoffer, ett tydligt integrations syfte och/eller bidra till personens återhämtning, och inte kunna bekostas på annat sätt. Kärnan i programmet är möjligheten att erhålla skydd och stöd på ett specialiserat boende, men det är även möjligt att söka enbart integrationsstöd eller punktinsatser.

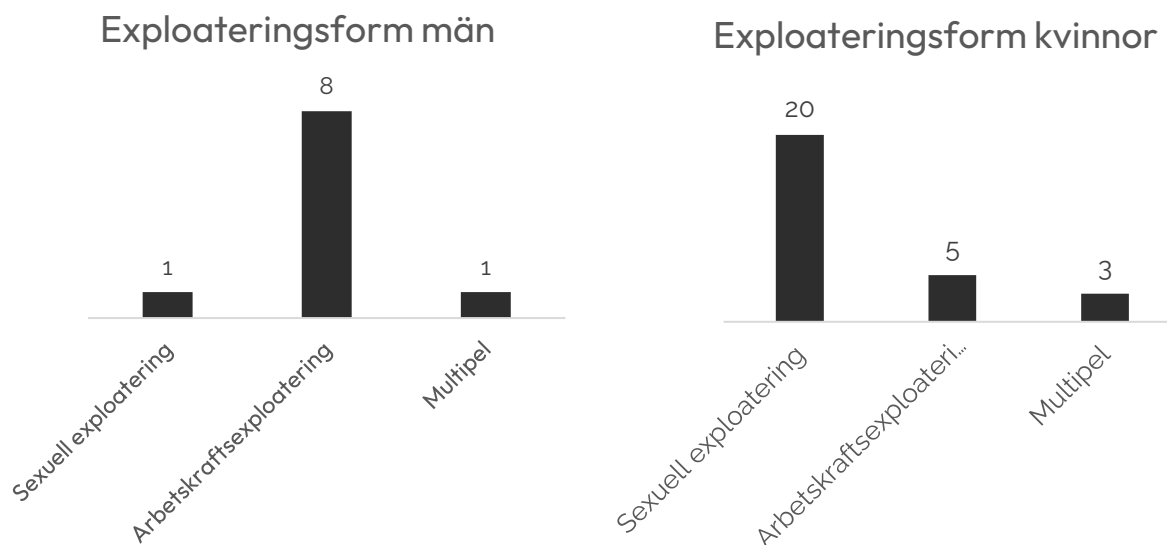
2 Om stödsökande 2024 och insatserna som finansierats

Totalt har programmet omfattat:

- 39 vuxna, varav 10 män, 28 kvinnor och 1 transkvinna
- 9 barn har vistats på skyddat boende med sin förälder, varav 6 pojkar och 3 flickor
- 8 barn har omfattats av programmet genom sin förälder, men inte varit primär stödmottagare (exempelvis vid ansökan om enbart integrationsstöd eller punktinsats)
- 7 barn i hemlandet eller med annan person än stödmottagande förälder

Sammanfattningsvis har programmet därmed omfattat 39 vuxna och 24 barn, totalt 63 personer. Detta kan jämföras med 2023, då programmet omfattade 68 personer.

Bland de stödsökande till programmet 2024 återfinns 25 nationaliteter, varav de tre största nationaliteterna i storleksordning var stödsökande från Irak, Ukraina, Nigeria och Sierra Leone.

2 544 827 kronor har
fördelats till
direktinsatser

Dessa medel har
finansierat skyddat
boende, integrationsstöd
och punktinsatser såsom
juridisk rådgivning, säkra
resor till möten med
myndigheter, terapi och
stöd till basbehov.

Totalt beviljades 1 427 dygn på skyddat
boende för vuxna och 342 dygn för
barn tillsammans med sin förälder.

9 vuxna beviljades reflektionsperiod av
NSP

14 vuxna behövde förlängd
reflektionsperiod och fördjupad
återhämtning med skydd och stöd

56 ansökningar om punktinsatser
beviljades för vuxna, 6 punktinsatser
för barn i programmet

6 av de stödsökande som beviljats tillträde och dygnersättning för förlängt skydd och stöd i 90 dagar under 2024 har fortsatt få stöd i form av skydd och stöd på certifierat boende *utan att boendet har ersatts för sitt arbete av varken Nationella stödprogrammet eller socialtjänsten.*

Med anledning av finansieringsvillkoren av programmet från Jämställdhetsmyndigheten har behoven hos dessa personer inte kunnat mötas av programmet, samtidigt som övriga aktörer i manual vid misstanke om människohandel inte kunnat erbjuda ett tryggt alternativ med tillgång till det specialiserade stöd som krävs. Baserat på de underlag som Nationella Stödprogrammet fått in i form av ansökningar om andra stödinsatser hade dessa 6 personer kvalificerat sig för förlängt stöd i ytterligare 90 dagar om finansieringsvillkoren tillät. Detta motsvarar uppskattningsvis ytterligare 540 dygn till en total kostnad om 712 800 SEK.

Kostnaden för Nationella Stödprogrammet skulle då uppnått 3 107 474 SEK i direktinsatser och de rättighetsbaserade behov som Nationella Stödprogrammet identifierat för dessa personer hade kunnat mötas.

3 Övergripande redogörelse av stödinsatserna som beviljats

3.1 Reflektionsperiod med skydd och stöd, maximalt 30 dagar

En person som förmodas vara brottsutsatt i form av människohandel eller människohandelsliknande exploatering, men som har uppehållstillstånd i Sverige eller är svensk medborgare ska få sina behov bedömda och mötta av svenska myndigheter på samma sätt som den som söker och erhåller uppehållstillstånd för betänketid.

Uppehållstillståndet är en nyckel för att låsa upp mer omfattande stöd från socialtjänsten för många av brottsutsatta som identifieras i Sverige, för att de saknar uppehållstillstånd (som asylsökande) eller är EU-medborgare utan uppehållsrätt. Utan uppehållstillstånd erbjuds tidigare nämnda grupper i regel nödbistånd, eller hänvisas till Migrationsverket om personen omfattas av Lag (1994:137) om mottagande av asylsökande m.fl. (LMA).

Nationella Stödprogrammets förhoppning har varit att behovet av reflektionsperiod via programmet successivt ska minska i takt med implementeringen av den nya bestämmelsen om uppehållstillstånd för betänketid. Under 2024 har programmet dock beviljat stöd motsvarande en reflektionsperiod för 8 nya personer. Det är en ökning jämfört med 2023, då programmet beviljade 7 nya reflektionsperioder.

I ett fåtal av fallen har traumatisering och rädslan för svenska myndigheter varit så stor att det krävts ett omfattande motivationsarbete för att boendet ska kunna kontakta socialtjänsten, än mindre polisanmäla brotten.

I två fall har reflektionsperiod om 30 dagar beviljats från Nationella Stödprogrammet för män som identifierats som utsatta i arbetskraftsexploatering motsvarande människohandel eller människoexploatering. Trots täta kontakter med socialtjänst har båda fallen resulterat i att behovsbedömning och beslut i fråga om skydd och stöd uteblivit från socialtjänsten. I ett fall kunde kommunen överväga att bevilja skyddat boende och försörjningsstöd om den stödsökande återkallade sitt arbetstillstånd till förmån för ett uppehållstillstånd för betänketid i 30 dagar. Detta ska *inte* krävas av den brottsutsatte för att få tillgång till skydd och stöd.

Bedömningarna om *när* ett uppehållstillstånd för betänketid ska sökas går isär, även bland yrkesverksamma som arbetar i rådgivande kapacitet. Rådgivning i enskilda ärenden försvåras också av att regelverket i närliggande områden, såsom migrationsrätten, är

otydlig vad gäller handläggningen av pågående ansökningar om internationellt skydd (asyl) och hur detta påverkas av ett uppehållstillstånd för betänketid. Detta resulterar i att hanteringen av uppehållstillstånd för betänketid är olika över hela landet, både när det gäller om en ansökan ska göras och vad som sker med asylprocessen när en sådan är inledd sedan tidigare.

Nationella Stödprogrammets erfarenhet är att trösklarna är fortsatt höga för att få tillgång till ett uppehållstillstånd för betänketid. Beslutet kan ligga antingen för högt i den lokala delegationsordningen för socialtjänsten, eller för att det görs en förhandsbedömning av antingen personens värde för en förundersökning eller möjligheterna för en åklagare att väcka åtal i Sverige. En sådan bedömning ankommer inte på någon annan än förundersökningsledare att göra i ett senare skede och ska inte påverka möjligheten att för en person som identifierats som förmodat brottsoffer för människohandel eller människohandel att erhålla reflektionsperiod med stöd av ett uppehållstillstånd för betänketid.

3.2 Förlängd reflektionsperiod och fördjupad återhämtning maximalt 90 dagar

10 av 14 beviljade fördjupade stödperioder har gällt personer som utnyttjats i sexuell exploatering. 6 av dessa 10 ansökte om 45 dagar integrationsstöd med dygnersättning mot slutet av året. 2 av dessa 10 beviljades en stödperiod som antingen bryts av årsskiftet eller slutade 31 december 2024.

4 av 10 beviljade fördjupade stödperioder gällde personer som utnyttjats i människohandel i form av tvångsarbete eller människoexploatering. 1 av dessa 4 ansökte om 45 dagar integrationsstöd med dygnersättning.

Tre stödsökande sökte förlängt skydd och stöd i mindre än 90 dagar. En av dessa beviljades enbart ersättning för stöd från boendet i 45 av 90 dagar då denna fick tillgång till eget tryggt boende men hade omfattande stödbehov

Det stöd som beviljas i maximalt 90 dagar kallas inom NSP för förlängt skydd och stöd eller fördjupat stöd, och kan även avse kortare perioder. Insatsen är dygnersättning på skyddat boende som ges utöver en initial 30-dagars reflektionsperiod. Fördjupat stöd kan beviljas för att förlänga reflektionsperioden såväl som för att möjliggöra ett fördjupat stöd vid behov fortsatt skydd, stöd och återhämtning.

under perioden som inte var möjligt att få på annat sätt. Ytterligare stödperioder bryts av årsskiften.

3.3 Integrationsstöd i maximalt 45 dagar

Integrationsstöd om 500 SEK/dag har kunnat sökas för att antingen täcka specifika kostnader som den stödsökande har för att kunna slussas ut från boendet eller integreras, och/eller personalkostnader/dag under 45 dagar för att stödja personen i att söka arbete, upprätta kontakter med myndigheter eller vården i syfte att underlätta för deras liv utan stöd av den certifierade aktören. Under 2024 har två stödsökande beviljats integrationsstöd om 500 SEK/dag för att bland annat få stöd i meningsfulla aktiviteter, hitta trygg försörjning, ledsagning till myndigheter och stöd i att bryta isolering och självständigt driva sina egna processer.

För personer som bor på skyddat boende inom NSP och ska slussas ut från boendet har NSP från och med 2024 erbjudit en dygnsersättning om 1320 SEK/dygn som kan sökas för maximalt 45 dygn där insatserna är tydligt fokuserade på personens utslussning och integration efter tiden på boendet. Ansökan kräver genomförandeplan för perioden motsvarande den plan som bifogas ansökan om 30 och 90-dagar, men som beskriver utslussningsfasen, med en motivering för hur insatserna ska bidra till en utslussning som främjar ett liv fritt från exploatering utanför boendet. Denna typ av integrationsstöd har endast varit tillgängligt för personer som bor på ett boende inom NSP förutsatt att ingen myndighetsaktör kan stå för stödet eller ersätta kostnaden. Dygnsersättningen för barn under perioden är densamma som under 30 och 90-dagar, det vill säga 500 SEK/dygn oavsett antal barn. Under 2024 har 8 personer beviljats 45 dagar integrationsstöd med dygnsersättning. Barntillägg har beviljats för två av dessa.

Integrationsstöd kan sökas i maximalt 45 dagar per stödsökande, men kan avse antingen ett stöd om 500 SEK per dag eller vistelse på boende med dygnsersättning under en utslussningsfas.

3.4 Punktinsatser

Under 2024 har programmet beviljat punktinsatser till 32 vuxna och 4 barn. De vanligaste punktinsatserna har varit juridisk rådgivning, terapi, stödsamtal eller säkra resor till möten

med myndigheter, vård eller för att kunna delta i aktiviteter som bidrar till återhämtning. En viss ökning har skett i ansökningar om basbehov, som avser kostnad för mat och hygienartiklar. De personer som erhållit stöd till basbehov 2024 är bland annat personer som har identifierats och har bedömts ha tryggt boende och får stöd av en certifierad aktör, men som bor i ett område där dagersättning från Migrationsverket nekas, samtidigt som socialtjänsten hänvisar till Migrationsverket för materiellt understöd. Den stödsökande har inte kunnat hänvisas till Migrationsverkets boendialternativ sett till deras behov av trygg boendemiljö.

4 Brister i skydd och stöd för målgruppen under 2024

4.1 Tillgång till långsiktigt stöd

Tillgång till tillräckligt långsiktigt stöd på skyddat boende är avgörande för att offer för människohandel ska kunna lämna exploateringen och påbörja ett tryggt liv fritt från exploatering. Detta framhålls av GRETA, i jämförelse med andra länder och *Ut ur utsatthet* (SOU 2023:97). *Ut ur utsatthet* förordar minst sex månader och upp till två års stöd. I Sverige saknas dock fortfarande säker tillgång till skydd och stöd längre än 30 dagar för en stor del av de som identifieras som potentiellt utsatta i prostitution och människohandel, annat än genom Nationella Stödprogrammet.

Med anledning av finansieringsvillkoren av programmet som uppställts av Jämställdhetsmyndigheten har dygnersättning enbart kunnat utgå för 30+90 dagar samt i 45 dagar med integrationssyfte. NSP vill även i årets rapport understryka behoven hos den del av målgruppen som hade behövt stöd på skyddat boende längre än vad programmet kunnat erbjuda med de finansieringsvillkor som förelegat.

Majoriteten av de personer som behöver längre stöd har varit utsatta för sexuell exploatering och omfattande våld. Samma person har i många av fallen varit utsatt för sexuellt våld, fysiskt våld och psykiskt våld i form av hot, kränkningar och kontroll under exploateringen, och också tidigare i livet varit utsatt för sexuella övergrepp och våld. Detta resulterar i stor traumatisering och starkt påverkat allmäntillstånd. Deras situation kräver omfattande personalinsatser för att stötta i juridiska processer såsom ansökan om asyl, ansöka om stöd från socialtjänst, polisanmäla eller undersöka möjligheten att återuppta en förundersökning som blivit nedlagd i ett tidigt skede, eller förbereda ett återvändande.

Utöver detta innebär personens psykiska och fysiska mående ofta att personen har svårt att fungera i vardagen och behöver stöd praktiskt såväl som i sitt mående, få tillgång till meningsfulla aktiviteter som bidrar till rehabilitering och för att stå ut i sin livssituation.

Plattformen anser att möjligheten till förlängt skydd och stöd i maximalt 180 dagar efter inledande 30 dagar är minimum för att ett ändamålsenligt stöd ska finnas för alla offer för prostitution och människohandel i Sverige.

Nationella Stödprogrammet efterfrågar därför fortsatt en finansiering som tillåter en återgång till att förlängt skydd och stöd kan erbjudas i maximalt 180 dagar utifrån en individuell behovsbedömning. En person kan endast erhålla förlängt skydd och stöd i de fall de har en pågående process i Sverige med rätt att vistas i landet, då Nationella Stödprogrammets stöd inte får användas i syfte att undanhålla sig verkställighet av myndighetsbeslut. Nationella Stödprogrammet avser att se över ansöknings- och förlängningsprocessen för *förlängd reflektionsperiod och fördjupad återhämtning i maximalt 180 dygn*, för att regelbundet säkerställa behovet och rätten till stöd från NSP samt möjligheten att en myndighetsaktör tar över ansvaret för placeringen eller huruvida personen kan slussas ut till ett eget eller annat boendialternativ.

4.2 Människohandel i form av tvångsarbete och människoexploatering

Nationella Stödprogrammets bedömning är att män som identifieras som potentiellt utsatta i människohandel i form av tvångsarbete eller människoexploatering har fortsatt svårt att få ett korrekt bemötande av svenska myndigheter. Under 2024 har programmet fått fortsatta rapporter om att polismyndigheten inte tar upp anmälan vid försök att polisanmäla människohandel och människoexploatering. I stället blir den brottutsatte hänvisad till att lösa en tvist om lön på civilrättslig väg.

På motsvarande sätt har programmets erfarenhet under 2024 varit att socialtjänsten har svårt att identifiera och bedöma behov av bistånd på ett tillfredsställande sätt för personer som söker hjälp för att lämna arbetskraftsexploatering. Detta bedömer NSP gäller särskilt för män utifrån de ärenden som blivit aktuella för skydd och stöd via programmets insatser efter att socialtjänsten nekat stöd.

Det saknas riktlinjer för hur socialtjänsten ska arbeta med brottsoffer som varit utsatta i prostitution och människohandel. De riktlinjer som finns utgår från våld i nära relationer,

vilket märks i socialtjänstens arbete generellt. Den våldsutsatthet som prostitution och människohandel innebär kan i vissa delar ligga nära våld i nära relation eller vara en del av rekryteringsmomentet, men den generella hotbild som kan föreligga på grund av exploateringen framstår som svårare för socialtjänsten att bedöma och härleda till skyldigheten att besluta om bistånd i form av skyddat boende och/eller försörjningsstöd.

4.3 Barn

Barn till stödsökande i programmet kan själva ha utsatts för brott under deras förälders exploatering. I vissa fall har de bevittnat våld, i andra har de själva också utsatts för våld, frihetsberövande och allvarlig försummelse av samma förövare som sin förälder. Utöver detta delar de sin förälders sårbara livssituation. Barn till en förälder som vistas i Sverige till följd av människohandel kan ha oregelbunden eller ingen skolgång, svårt att få tillgång till vård, stöd av socialtjänst, och saknar trygga nätverk. Deras barndom och uppväxt är kraftigt påverkad av hela familjens livsvillkor, och av att deras förälder återhämtar sig från att ha varit utsatt för i många fall grova eller extrema våldsbrott. Samtliga boenden som tar emot medföljande barn inom stödprogrammet har rutiner och kompetens för att arbeta med stöd till våldsutsatta barn, och erbjuder stödsamtal, aktiviteter för barn och hjälp att ordna plats i förskola och skola. Programmet kräver behovsbedömningar och genomförandeplaner för varje barn som bor på skyddat boende med stöd av programmet. Under året har Nationella Stödprogrammet uppmärksammat behovet av ytterligare individanpassning av insatserna riktade till barn som vistas med sin förälder på skyddat boende, då barntillägget kan vara otillräckligt i fall där barnet själv har varit utsatt för brott, och om det är fler än ett barn i familjen med stora stödbehov. Nationella Stödprogrammet avser att fortsätta utveckla utformningen av tillgängligt stöd till dessa barn under 2025.

Under 2024 har Nationella Stödprogrammet fortsatt erfarit att socialtjänsten hänvisar till Migrationsverket även i fall där det bör vara socialtjänstens uppgift att starta och genomföra en utredning av barnens behov av skydd och stöd.

5 Certifieringsarbete för Nationella Stödprogrammet 2024

Endast certifierade aktörer kan ansöka om ersättning för skydd – och stödinsatser från Nationella Stödprogrammet. Alla certifierade aktörer ska uppfylla Plattformens minimikrav.

Minimikraven är bland annat utformade för att säkerställa att de certifierade aktörerna har kunskap om människohandel, arbeta enligt antagna rutiner för hot -och riskbedömningar samt säkerhetsfrågor, och erbjuder stöd som motsvarar de rättigheter som brottsutsatta i människohandel har enligt Sveriges internationella åtaganden. Alla ansökningsblanketter, instruktion för NSP och mer information om minimikraven för certifiering återfinns på Plattformens [hemsida](#).

Nationella Stödprogrammet arbetar för att utöka programmet utifrån två målsättningar:

- MÅL 1: Nationella Stödprogrammet ska vara tillgängligt över hela landet.
- MÅL 2: Nationella Stödprogrammet ska vara tillgängligt för en större del av målgruppen.

Under 2024 har två skyddade boenden i Region Nord certifierats, vilket innebär att Nationella Stödprogrammet nu finns tillgängligt i 5 av 7 polisregioner. Både dessa boenden tar emot kvinnor och kvinnor med barn.

År 2024 fanns därmed följande boendeplatser och stödfunktioner inom programmet:

- 6 av 7 boenden tar emot medföljande barn. Dessa boenden erbjuder stödinsatser och aktiviteter riktade direkt till barnen.
- 3 av 7 boenden tar emot män, varav 1 endast tar emot män utsatta i sexuell exploatering.
- 3 av 7 boenden kan ta emot husdjur
- 6 av 7 boenden tar emot kvinnor, varav ett endast unga kvinnor (18–29 år)
- 1 aktör ger juridiskt och socialt stöd, och slussar till skyddat boende vid behov

Boendeplatser inom NSP saknas fortsatt i region Bergslagen och region Öst. Nationella Stödprogrammet har under 2024 fortsatt ha utforskande möten med skyddade boenden som ger stöd till kvinnor som utsatts i prostitution och människohandel, utan att ha krav på drogfrihet. Behovet av att vänta in tillståndspliktens inverkan på verksamheterna har dock påverkat möjligheten att parallellt certifiera sig för Nationella Stödprogrammet. De boendeplatser som finns för män har varit fulla under delar av året, och platsbristen för denna del av målgruppen varit mycket kännbar.

En grundläggande utmaning för certifieringsarbetet är Nationella Stödprogrammets fortsatta finansiella begränsningar. Idag står alla certifierade aktörer för en del av placeringskostnaden själva när vistelsen blir längre än vad NSP kan ersätta. Ibland står boendena för en mycket stor del själva. Att Nationella Stödprogrammets finansiering säkras på årsbasis innebär en osäkerhet både för verksamheterna som redan ingår i programmet och de verksamheter som överväger att ingå i programmet.

Tillgången på skyddat boende för män i målgruppen, och för personer i aktiv beroendeproblematik som behöver skydd och stöd är även fortsatt en utmaning. Det krävs specialiserat stöd och kunskap för att arbeta med målgruppen på ett bra sätt. Vissa delar av målgruppen, såsom unga vuxna som utsatts för människohandel i form av exploatering för att begå brott kan kräva särskild specialisering och kompetens för att arbeta med multiutsatthet och allvarliga hotbilder. Bedömningen är att det krävs mer omfattande utbildning och eventuellt nyetablering av verksamheter. Möjligheterna att på ett hållbart sätt bedriva sådan verksamhet är oklar, särskilt utifrån svårigheterna att få en socialtjänstplacering för män i exploatering. Det går inte att bedriva ett boende enbart med hjälp av NSP-medel. En placering via NSP måste också kunna övergå till en placering via socialtjänsten, eller finansieras i en växelverkan beroende på omständigheterna.

Mot bakgrund av programmets kompletterande funktion och behovet av en växelverkan mellan stöd från programmet och socialtjänsten har Nationella Stödprogrammet fortsatt bevaka tillståndsplikten för skyddade boenden och dess inverkan på programmets funktion och arbetssätt. Nationella Stödprogrammet har särskilt sökt klarhet i möjligheterna för skyddade boenden att arbeta med våldsutsatta i prostitution och människohandel oavsett hur vistelsen på boendet finansieras, men i samma verksamhet.

6 Annat kvalitetsarbete 2024

Under 2024 har Nationella Stödprogrammet erbjudit en digital och en fysisk nätverksträff. Under hösten 2024 hölls en fysisk träff för alla certifierade aktörer, för att utbyta erfarenheter och vidareutbilda sig. En gemensam workshop om programmets utformning hölls, samt föreläsning om traumamedvetet stöd till personer som föder barn med

erfarenhet av sexuellt våld. Avslutningsvis hölls en workshop om skapande som grund för stödsamtal och stärkt egenmakt.

Under workshopen diskuterades programmets utformning bakåt, i nutid och behoven framåt. Majoriteten av boendena beskriver att personerna de tar emot i sina verksamheter befinner sig i motsvarande en krisfas de första tre månaderna på boendet innan en period som innebär reflektion och återhämtning som kan leda till medverkan i en förundersökning inleds i realiteten. Möjlighet till *förlängning* av reflektions – och återhämtningsperioden inom programmet i *minst 6 månader* bedöms som mycket angeläget, och som ett minimum av de aktörer som arbetar med stöd av programmet. En del av boendena uppgav att de räknar med att deras stöd behövs *i upp till två år* för de mest sårbara personerna de ger stöd till, beroende på vilka alternativ som finns för personen i övrigt.

Ett placeringsstöd med information om certifierade aktörer har tagits fram och skickats ut till NSPM samt regionkoordinatorerna mot prostitution och människohandel. Materialet kan med fördel även spridas till socialtjänsten i övrigt, i syfte att informera om boenden och aktörer som har specialiserat skydd –och stöd till brottsoffer för prostitution och människohandel.

7 Samverkan med andra aktörer

NSP:s koordinator samverkar med regionkoordinatorerna mot prostitution och människohandel i rådgivning och slussning av ärenden till antingen boenden certifierade för NSP eller andra civilsamhällesorganisationer. NSP samverkar även med mikamottagningar eller socialtjänst på liknande sätt. NSP samverkar och bidrar med information och råd i OSCE/ODHIR:s civilsamhällesnätverk mot människohandel. Stödprogrammets koordinator är medlem i europarådets nätverk för jurister mot människohandel.

Nationella Stödprogrammet har under året varit samarbetspartner i Project FRAUD som leds av Östersjöstaternas råd. I maj höll NSP en workshop tillsammans med Försäkringskassan som en del i projektet, samt deltog i en studieresa tillsammans med projektet som bekostades av Östersjöstaternas råd.

Under året har NSP varit kunskapsstöd i ett ökat antal ärenden, även från socialtjänst som söker råd i enskilda ärenden. Behovet av detta kunskapsstöd och slussningsfunktionen hos

programmets koordinator har i perioder under året varit stort. Generellt sett har man undersökt möjligheterna att slussa till civilsamhällets stöd inom NSP, men även vilka aktörer som ger specialiserat stöd i syfte att möjliggöra en lämplig socialtjänstplacering. NSP informerar alltid om regionkoordinatorernas funktion vid behov, samt kriterierna för att ingå i stödprogrammet, och arbetar för att motivera socialtjänsten till att fortsätta arbeta aktivt med skydd och stöd i de fall frågan rör ett enskilt ärende.

NSP har upparbetade kontakter med andra civilsamhällesaktörer, som vänder sig till NSP vid behov av rådgivning eller hjälp att hitta en lösning för personer som identifierats som brottsoffer för människohandel. NSP bistår med yttranden och intyg vid behov, exempelvis i asylärenden som rör personer som identifierats som offer för människohandel.

Tryckt material för siffran 215 som togs fram i samarbete med Terrafem och Roks under 2023 har spritts under året via post och vid samverkansträffar till regionkoordinatorer, polis och civilsamhällesaktörer. Affischering har skett på gratisytor. Tryckt material har delats ut till hotell och vandrarhem i Umeå, samt delats i hotellnätverk mot människohandel. Syftet med materialet är att informera om civilsamhällets stöd till kvinnor och barn potentiellt utsatta i prostitution och människohandel, och leder till en landningssida hos Plattformen som är översatt till engelska, spanska, polska, ukrainska, thai, franska och rumänska, och informerar om tillgängligt skydd och stöd från civilsamhället. Visitkortet som tagits fram är anonymt med en QR-kod som leder till landningssidan, som kan användas i uppsökande arbete. Möjligheten att beställa materialet har spritts på sociala medier.

<https://manniskohandel.se/siffran.215/>